

Motion till riksdagen 2006/07:K350

av Lars Ohly m.fl. (v)

Nationella minoriteter

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tilläggsdirektiv till Grundlagsutredningen om att utforma ett grundlagsskydd för de nationella minoriteterna (samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar) och minoritetsspråken (samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en analys över vad det kostar att genomföra den nationella minoritetspolitikens intentioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en tydligare och fastare struktur av det kommunala och regionala ansvaret för den nationella minoritetspolitikens genomförande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genomföra statens informationsförpliktelser om den nationella minoritetspolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att analysera varje nationell minoritetsgrupp för sig i förhållande till ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka bidraget till samtliga nationella minoriteters riksorganisationer.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka bidraget till de nationella minoriteterna för internationell samverkan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka kulturanslagen för de nationella minoriteterna.¹

¹ Yrkande 8 hänvisat till KrU.

Fel! Okänt namn på

2 Inledning

Minoritetspolitiken är sedan 2000 ett eget politikområde och grundas på riksdagens beslut hösten 1999 om åtgärder för de nationella minoriteterna och inriktning på en minoritetspolitik (prop. 1998/99:143). Den nationella minoritetspolitiken inrättades som en följd av att Sverige ratificerade två Europarådskonventioner. Den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen) och ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen).

De nationella minoriteterna är samer, som också är ett urfolk, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. De språk som omfattas är samiska (alla former), finska, meänkieli, romani chib (alla former) och jiddisch.

Det finns förslag på utvidgning av det finska respektive samiska förvaltningsområdet. Vänsterpartiet ställer sig positivt till förslagen men avvaktar regeringens beredning och proposition.

Presstödskommittén redovisade sitt betänkande *Mångfald och räckvidd* (SOU 2006:8) i början av 2006 och lämnade då bl.a. förslag för att underlätta etablerandet av dagstidningar på samiska respektive meänkieli. Även denna fråga bereds för närvarande av regeringen. Vänsterpartiet ställer sig positivt till förslagen men avvaktar regeringens beredning och proposition.

Vänsterpartiet har inlämnat två separata motioner som specifikt handlar om den sverigefinska minoriteten (K349) *Den sverigefinska minoritetens rättigheter* och om den romska minoriteten (K348) *Romers minoritetsrättigheter*.

Vänsterpartiet anslår i sin budgetmotion, So439, för utgiftsområde 9 *Hälsa, sjukvård och social omsorg* ett anslag på 3 miljoner kronor för nationella minoriteters handikapporganisationer.

3 Grundlagsskydd för nationella minoriteter

I den utredning som låg till grund för frågan om Sverige skulle ansluta sig till Europarådets konvention om landsdels- och minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen) SOU1997:193 *Steg mot en minoritetspolitik*, förordades att de nationella minoriteterna skulle ges ett särskilt skydd i grundlagen och att de skulle nämnas vid namn.

Med utgångspunkt från ett grundlagsstadgande, där rätten till skydd och stöd för minoritetsspråken slås fast, kan konkreta åtgärder till skydd och stöd för de nationella minoriteterna utformas och samordnas. Ett särskilt grundlagsskydd för dessa minoriteter i Sverige skulle även leda till en rättslikhet med Finland och Norge. I Norge finns en grundlagsbestämmelse som föreskriver att det åligger statens myndigheter att skapa sådana förutsättningar att den samiska befolkningen kan bevara och utveckla sin kultur och sitt sociala arv.

I Finland finns i grundlagen en bestämmelse som anger att samerna, romerna och andra grupper har rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Där anges också att Finlands nationalspråk är finska och svenska och att det allmänna ska tillgodose dessa språkgruppers kulturella och samhälleliga behov. De grundlagsfästa bestämmelserna i Norge och Finland omfattar ett skydd också för andra viktiga minoritetsfrågor än språket.

Det pågår en grundlagsutredning. Vi föreslår att utredningen får ett tilläggsdirektiv om att utarbeta förslag på grundlagsskydd för nationella minoriteter, språk och kultur. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Analys över vad det kostar att genomföra den nationella minoritetspolitikens intentioner

I konstitutionsutskottets (2005/06:KU19) uppföljning av 1999 års riksdagsbeslut, *Steg mot en minoritetspolitik*, framkom från utvärderarna Kenneth Hyltenstam och Tommaso M. Milani att det saknas en beräkning eller dimensionering av de ekonomiska ramarna för genomförandet av minoritetspolitiken. Det behövs en genomgripande analys över vad det kostar att genomföra minoritetspolitikens språkliga och kulturella mål. Även Lars Elenius framhåller att ekonomiskt stöd har stor betydelse för att de nationella minoriteterna ska lyckas bevara och utveckla sitt språk och sin kultur på ett långsiktigt sätt.

Vi delar deras uppfattning om att en genomgripande analys måste genomföras över vad det kostar att förverkliga minoritetspolitikens intentioner. Ekonomiska resurser behövs för att riksdagens beslut om den nationella minoritetspolitiken ska vara trovärdig. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Det kommunala och regionala ansvaret för den nationella minoritetspolitikens genomförande

Det framkommer i de rapporter som Europarådet framfört till Sverige att det är ett större problem med att implementera minoritetslagstiftningen än med hur lagarna är formulerade. Det decentraliserade inflytandet över hur lagarna tillämpas och genomförs i praktiken har inneburit större begränsningar än vad som förutses i lagstiftningen. I detta sammanhang behövs en bredare analys över hur minoritetspolitiken ska genomföras.

Det kommunala och regionala ansvaret för att genomföra minoritetspolitiken måste göras tydligare. I detta sammanhang är dimensionering och regel-

Fel! Okänt namn på

verk av de ekonomiska resurserna avgörande styrinstrument. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Statens informationsförpliktelser om minoritetspolitiken

För att minoritetspolitiken ska få genomslag på alla nivåer i samhället måste det finnas kunskap om minoritetskonventionerna. Regeringen behöver ta fram en strategi för att sprida kunskap och öka medvetenheten om Sveriges förpliktelser enligt Europarådets konventioner om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Det är av särskild vikt att beslutsfattare på alla samhällsnivåer är väl informerade om innebörden i riksdagsbesluten och om de skyldigheter som konventionerna medför.

Det krävs också stora insatser för att göra de nationella minoriteterna synliga både i samhället i stort och inom förvaltningar och myndigheter. Det handlar om att synliggöra minoritetsspråken i den yttre miljön, t.ex. i geografiska namn. Det måste också synliggöras som en del i den regionala och lokala identiteten. Det måste synas i information som riktas till samhället i stort och att de nationella minoriteterna får plats inom kultur och i massmedier. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Analys av varje nationell minoritetsgrupp för sig i förhållande till ramkonventionen och den nationella minoritetsspråkskonventionen

Forskarna, som bistod konstitutionsutskottets uppföljning, pekar på svårigheterna att i de officiella dokumenten omkring konventionerna få en klar bild av varje nationell minoritetsgrupp för sig eftersom grupperna behandlas tillsammans i förhållande till olika bestämmelser. De anser också att när det gäller Sveriges rapporteringar till Europarådet bör regeringen redovisa det faktiska utfallet i stället för de möjligheter som formuleras i lagar och bestämmelser.

I likhet med forskarna anser vi att varje grupp bör analyseras för sig i förhållande till konventionerna och i framtida rapportering till Europarådet också redovisas i separata dokument. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Öka bidraget till samtliga nationella minoriteters riksorganisationer

Företrädare för de nationella minoriteterna har pekat på de stora olikheterna mellan de fem grupperna, vilket bl.a. innebär stora skillnader i beredskap för den arbetsbörda som det innebär att vara samtalspart i samråd och överläggningar.

För att de nationella minoriteterna ska kunna ta sitt ansvar i dialogen med beslutsfattare på alla samhällsnivåer måste deras organisationer garanteras ekonomiska och personella resurser. Vänsterpartiet vill i avvaktan på den stora kostnadsanalysen öka bidraget till samtliga nationella minoriteters riksorganisationer med 3 miljoner kronor fr.o.m. år 2007. Detta finns även redovisat i Vänsterpartiets partimotion K335. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Öka bidraget till de nationella minoriteterna för internationell samverkan

De nationella minoriteterna bedriver kunskaps- och erfarenhetsutbyte med andra länder och internationella organ för att utveckla minoritetspolitiken. Det beror bl.a. på att minoritetspolitiken vilar på internationella folkrättsliga konventioner och principer, något som de svenska minoriteterna har gemensamt med andra vars länder undertecknat samma konventioner. Det finns drygt 40 miljoner inom EU som talar ett minoritetsspråk. Det behövs ett samarbete över språk-, kultur- och nationsgränser. Kunskaps- och erfarenhetsutbytet kan handla om att bilda nätverk på nationell och nordisk nivå och EU-nivå. I Sverige finns en byrå för svenska minoritetsspråk, Sweblul – Swedish Bureau for Lesser-Used Languages. Det är den enda organisation där samtliga svenska nationella minoriteter är representerade. Den drivs i dag på ideell basis. All verksamhet i Sweblul baseras på projektanslag som söks över hela Europa.

Vänsterpartiet anser det vara av stor vikt att ekonomiskt stödja Sweblul med 1 miljon kronor till en basfinansiering för att få långsiktighet i det internationella kunskaps- och erfarenhetsutbytet. Förslaget finns redovisat i Vänsterpartiets partimotion K335. Vänsterpartiet anslår i samma motion också 1 miljon kronor för att öka andra minoritetsorganisationers möjligheter att bedriva kunskaps- och erfarenhetsutbyte i internationell samverkan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

10 Ökat kulturanslag för nationella minoriteter

Minoritetsspråkslagstiftningen har på ett kraftfullt sätt ökat de nationella minoriteternas möjlighet till inflytande inom kulturområdet, där en formidabel explosion skett i Tornedalen och inom det samiska området. Det ekonomiska stödet till kulturändamål är av väsentlig betydelse för att de nationella minoriteterna ska lyckas bevara och utveckla sin kultur och sitt språk på ett långsiktigt sätt.

I Vänsterpartiets motion Kr279 för utgiftsområde 17 anslag 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* vill vi använda hela regeringens reformutrymme på 25 miljoner kronor till kulturinsatser för de nationella minoriteterna. Behoven är många och de medel som hittills funnits tillgängliga svarar inte mot de åtaganden Sverige gjort i och med ratificeringen av minoritetsspråkskonventionen. Vår avsikt är att nivån ska höjas med ytterligare 25 miljoner kronor året därpå, 2008. Det finns behov av att satsa på språkkulturella infrastrukturer där kulturen är en viktig utvecklingsfaktor. Ett viktigt krav är att de ekonomiska stöden permanentas för att de ska bli långsiktigt hållbara.

Från detta anslag vill vi bl.a. stödja produktion av böcker och andra skrifter på romani chib, stärka och finansiera merkostnaden för att Ajtte Svenskt fjäll- och same- museum ska kunna bli ett ansvarsmuseum för det samiska kulturarvet. Vi vill säkerställa långsiktiga resurser för befintlig och utökad verksamhet för Tornedalsteatern och Uusi Teateri. Det ska finnas ekonomiska resurser till satsningar på de nationella minoritetsspråkens litteratur och tidskrifter.

På anslaget till *Filmstöd*, 28:35, anslår vi 3 miljoner kronor för resurscentrum för Film i Sameland och Tornedalen. På anslag 28:8 *Bidrag till biblioteksverksamhet* anslår vi 2 miljoner kronor till Sverigefinska biblioteket för att man ska kunna inrätta en sverigefinsk boklånecentral med fjärrlåneverksamhet. Det behövs för att hela landet ska få tillgång till finskspråkig barn- och vuxenlitteratur. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 31 oktober 2006

Lars Ohly (v)

Marie Engström (v)

Elina Linna (v)

Kent Persson (v)

Siv Holma (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Peter Pedersen (v)

Alice Åström (v)